

FELTÁRUL AZ ÉRTÉKTÁR!

Vas vármegyei Értéktár vetélkedő

általános iskolai kategória

1. forduló

2023. október 27. - november 22.

Készítették:

dr. Bakó Balázs (ELTE-BDPK, egyetemi docens)

Jósa Judit (szerkesztő)

Kukor Ferenc (ELTE Bolyai Gyakorló Gimnázium, igazgatóhelyettes)

dr. Pál Ferenc (MNL Vas Vármegyei Levéltára, főlevéltáros)

Kedves Értékkutató diákok!

Ha szülőhelyünkről, szűkebb hazánkról akarunk ismereteket szerezni, lehet ugyan böngészni a wikipédia Vas vármegyéről szóló szócikkét, de mi ennél sokkal izgalmasabb lehetőséget kínálunk nektek.

Először is olvassátok végig ezt a feladatlapot! Találtok itt képeslapokat, kakukktojást, eszperentét, apróhirdetést, naplórészletet, még házimoziba is invitálunk benneteket.

Ezután kattintsatok a [Vas vármegyei Értéktár](#) linkre, ahol pdf-formátumban megtaláljátok a Vas vármegyei érték 2023 c. kiadványt. Ez lesz a ti legális puskátok, hiszen a kiadvány oldalain (valamint a kijelölt videóknban) minden kérdésre megtaláljátok a helyes választ. S ha a mellékelt válaszlapokat kitöltöttétek, kezdődhet az ötletroham, hisz az utolsó feladatban a kreativitásé a főszerep.

A vetélkedő címére tehát csak a csapatnévvel ellátott, kitöltött válaszlapot kell visszaküldeniektek.

Élményteli, jó hangulatú, közösségerősítő felkészülést kívánunk nektek

Szervezők

I. Apróhirdetés

**Döntsétek el, hogy kihez vagy mihez kötődhetnek az alábbi hirdetések az Értéktárban!
Utána válaszoljatok a kérdésekre is!**

- Szakirányú vízügyi vagy villamosipari felsőfokú végzettséggel rendelkező mérnököt keres a Vasvármegyei Elektromos Művek azonnali kezdéssel, kiemelt fizetéssel Vas vármegyei telephelyére. Amit biztosítunk: szolgálati lakás folyómenti apartmanban, ingyenes villamosbérlet Szombathelyen. Jelige: Felvillanyozunk*
 - Melyik értékről van szó?
 - Melyik arisztokrata családdhoz kapcsolódik az érték?
 - Melyik folyó mellett lehet a felajánlott apartman?
- Külföldi végzettséggel, sokéves hazai tapasztalattal rendelkező sebész Vas vármegyében megnyitja magánrendelését. A legmodernebb vizsgálati módszerek és kezelési eljárások. A megyében elsőként étterrel bódítás. Fejsebek kezelése garanciával. Kastélybeli körülmények Keményegerszegen. Jelige: S. Ignác ajánlásával*
 - Ki a hirdetés feladója?
 - Melyik híres személyiség fejsebét kezelte?
 - Melyik lap alapítása fűződik a hirdetés feladójához?
- Újonnan épült házam első emeleti nagytermének díszítéséhez külföldi referenciával rendelkező, tapasztalt freskófestő mestert keresek rövid határidővel, kiemelt bérezéssel. Jelige: Savaria dicsőséges múltja*
 - Ki lehet a hirdető?
 - Melyik épület lehet a „ház”?
 - Ki nyerte el a megbízást?
- Malonyai birtokos áttelepülés miatt örököldek nevelésére alkalmas, legalább 40 ha kiterjedésű területet keres lúgos kémhatású talajjal. Ugyanitt vásárolnék hagymás és egzotikus örököldek szaporítóanyagát. Jelige: botanikus gróf*
 - Ki lehet a jeligében szereplő gróf?
 - Melyik mai országban található Malonya?
 - Melyik a terület leghíresebb növénye, amelyből legalább 300 fajta található itt meg?

12 pont

II. Házimozi

A magyarság jó hírét messze röptető hungarikumokról láttok videókat. Nézzétek meg azokat (a hosszabbaknál külön jeleztük, hogy mely részleteket kell megtekinteni), majd válaszoljatok a kérdésekre a kisfilmekben látottak-hallottak alapján!

1. Magyar akác

<https://www.youtube.com/watch?v=vUf5KVbQH3c&t=13s>

4.08-7.00 12.50 -15.25 17.32-18.25

- Miért került „AZ ISTEN HÚ SZOLGÁJA” felirat az akácültetést szorgalmazó Tessedik Sámuel szarvasi emlékművére?
- Miért nem kell felhasználás előtt egy évig szárítani a tüzelőnek vágott akácot?
- Összesen hány hektár erdő zöldell ma Magyarországon?

2. A Hévízi-tó és a tradicionális hévízi gyógyászat

<https://www.youtube.com/watch?v=b148da4qMHA>

- Mekkora a tó vizének legnagyobb hőmérsékleti különbsége?
- Öt aktív mozgásforma lehetőségét kínálja Hévíz, melyek azok?
- Melyik testrészüknél fogva függesztik fel a gyógyulni vágyókat a súlyfürdő során?

3. Magyar cimbalom

https://www.youtube.com/watch?v=OzLR_QEy3b0 és

<https://nava.hu/id/3262599/>

- Hogy nézett ki Schunda Vencel József tevékenysége előtt a citera (két tulajdonságát nevezd meg)?
- Hány cimbalomművész jelent meg névvel megnevezve a videóban?
- Melyik két hangszerrel szólalt meg együtt a 2. videóban a cimbalom?

4. Vizsolyi Biblia

<https://www.youtube.com/watch?v=92F2lddx6j0> és

<https://www.youtube.com/watch?v=bLRWP42tAFM> 02.30- 07.22. perc

- Mikor készült el az első teljes szövegű magyar Biblia (év, hónap, nap)?
- Milyen módon semmisítette meg az egeri érsek a katolikusok által eretneknek tartott református Bibliát?
- Milyen állapotban kapta vissza az 1990-es években a vizsolyi templomból ellopott példányt a gyülekezet?

5. Bajai halászlé

https://www.youtube.com/watch?v=S4b0_Gm_hGA

- A bevezetőben megjelenített kommentek egyikének küldője felindultságában egy koronás fővel azonosítja saját magát. Ki lenne az?
- Melyik konyhai tevékenységet kell elvégezni a főzés előestéjén?
- Lilla önkritikát gyakorolt az első főzését követő bírálatok után. Bajai útját, reakcióját miképp értékelték? Válaszokat indoklójátok!

6. Solymászat

https://www.youtube.com/watch?v=O_tPBMT9Df8 és
<https://www.youtube.com/watch?v=z-RN5Gm3pbU> 02.28-végig

- a) Hogy nevezik ember és vadászsólyom együttműködését, amely során a madár hívás nélkül repül az ember után?
- b) Mi történik, ha a madár nyulat vagy fácánt érez?
- c) Milyen viselkedés mutatja egy vadászsólyomnál, hogy komoly betegség fenyegeti?

18 pont

III. Értéktázás

Szabó Irénke családjával a Kőszegi-hegységbe kirándult. Naplójából való a következő részlet, amelyből néhány szó kimaradt, de így is nyomon lehet követni a család útját. Pár adatban a kislány nem volt biztos, jegyzetei összekeveredtek. Pungor Ferenc, Szily János, Koptik Odó, Ottlik Géza, Nádasdy Ferenc nevét írjátok a válaszlapra a megfelelő szám mellé! A kirándulásról térkép is készült, de itt csak betűvel jelölte Irénke, hol jártak. Írd be a vaktérképről azokat a betűket, amelyek azokat a településeket jelölik, amelyeket Irénkéék meglátogattak!

Kedves Naplóm!

Október 13-án, hétfőn anyuékcal kirándulni mentünk Kőszegre. Én azt mondtam, hogy kirándulni itt, Celldömölkön is lehet, de anyu szerint minden vasi gyereknek egyszer el kell mennie Kőszegre is. Mert bár nekünk is itt van a Ság hegy, de a Kőszegi-hegység azért más...

Reggel nyolckor indultunk itthonról, a (1) által alapított templom két tornya között gyönyörűen sütött át a nap... Megrendítő volt.

Sárváron csak áthaladtunk, „a híres fekete bég” (2) rezidenciája előtti hídon pár ember lézengett, nem tudva, hogy a múzeum hétfőn zárva tart...

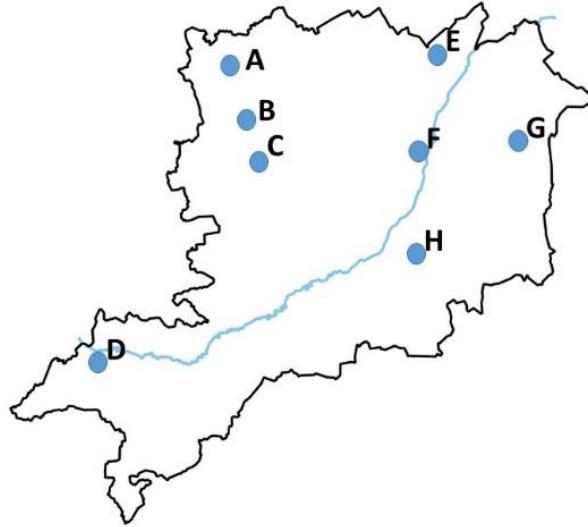
Anyu azt mondta, hogy neki még valami papírt le kell adnia Szombathelyen, és addig sétálunk egyet apuval. Nem volt nagy séta. Megnéztük a Berzsenyi téren a Megyeházát, a (3) által építtetett Püspöki palotát, valamint bekukkantottunk egy kicsit a Székesegyházba is. Apu megivott egy kávé, és már indultunk is Kőszeg felé.

Útközben megálltunk Gencsapátiban, ahol apu egy ismerősétől vettünk tojást. Nem egyszerű tyúktojást, hanem karcolt hímestojást, am

it majd húsvétkor az ünnepi asztalra tehetünk. Ez egy nagyon érdekes tojásfestéses technika, amit a legenda szerint egy helyi tanító, (4) honosított meg a faluban.

Kőszegen megnéztük a Jézus Szíve-templomot, bementünk a Jurisics térre, ott rácsodálkoztunk a Szent Jakab-templomra, amelynek a falára felfestették a Köpönyeges Madonnát, majd elindultunk a Hősök Kapuja felé. Anyu az egyik ház falára mutatott, ezen elmondása szerint egy Szent Páltól való idézet áll. Ez a mondat adta az (5) által írt Iskola a határon című regény két fejezetének címét.

Ekkor apa kicsit kifáradva az mondta, hogy neki már egy kicsit sok az épület, mozogjunk végre! Bekaptunk gyors egy ebédet, majd felmáztunk a Kálvária-dombra, ahonnan a templom lépcsőjéről gyönyörű kilátás nyílt a városra. Mivel az idő rohant, Celldömölk pedig messze volt, így kénytelen-kelletlen az autónk felé vettük az irányt, s elindultunk hazafelé.

10 pont

IV. Nektek nem kell ezekre e-vel megfelelnetek!

Az eszperenték egy-egy Vas vármegyei értéket mutatnak be. Ha kitaláltátok, melyek azok, válaszoljatok a kérdésekre!

1. Ezeket tette e remek ember:
 - Egy leplet elmetszett, s egy embert befedett, mert ez reszketett, remegett.
 - Egy embert – mely kezdetben tejjel etette, s melyet legteljesebben szeretett – megkeresztelt.
 - Elment messze-messze (nem ment vele egy ember se!), s este meg reggel, s reggel meg este **kezeket egybeszerkesztve merengett.**
 - a) Melyik városban van szoboremléke az aláhúzással jelölt eseménynek?
 - b) Hogy nevezzük az utolsó információban vastag betűvel kijelölt cselekedetet?
2. Ezerszer ezer esztendeje gyepes terepen egyedek legeltek, de felperzselt sztyeppe messze kergette ezeket. Rettegve repesztettek, tekertek, de elvesztek: beleestek, s belevesztek egy terjedelmes, megtelt csermelymederbe. Nem mese ez, gyermek! Mert ezek fel lettek fedezve, s nevezetes leletek lettek!
 - a) Nevezd meg földrajzi névvel az aláhúzott szót!
 - b) Melyik – 5. osztályban tanult - versből idéztünk egy mondatot (egy hang átírásával) a leírásban?

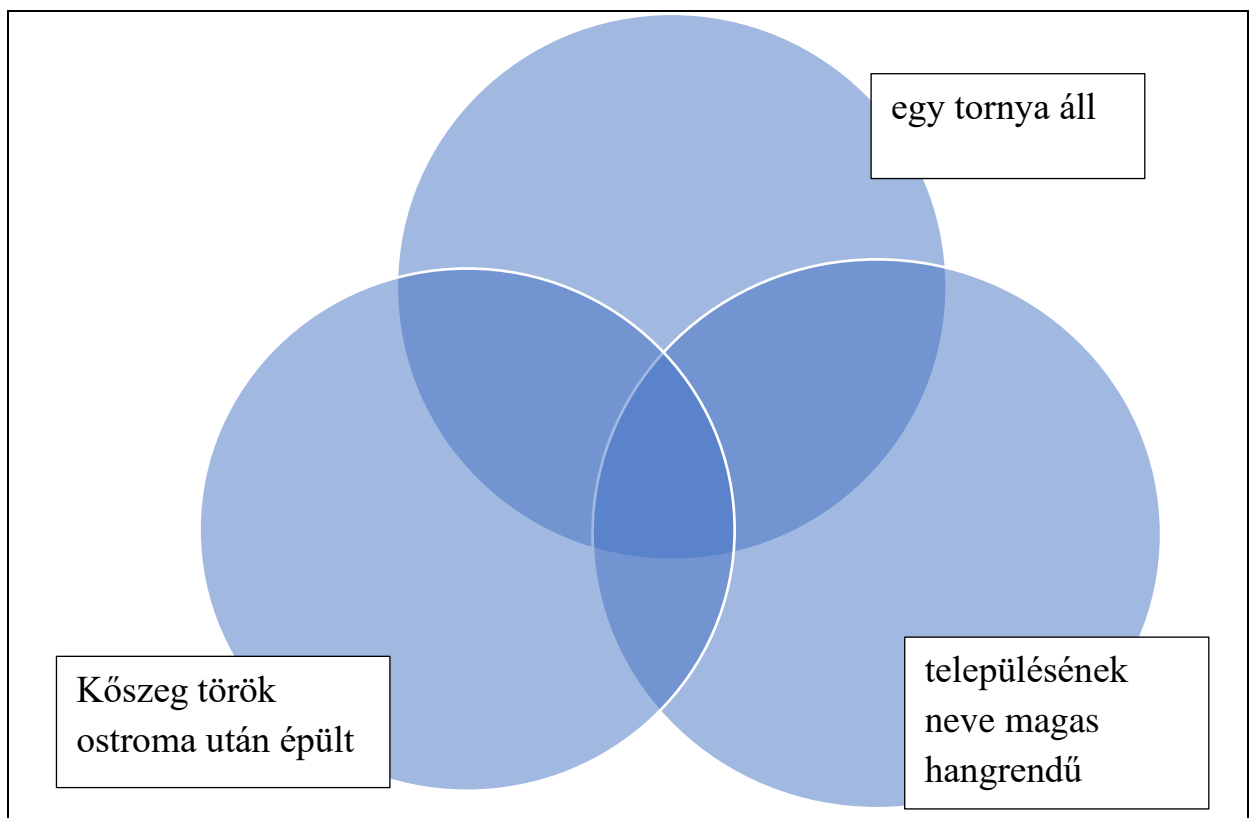
3. Egy gyerek szerfelett szeretett pelyhes szerkezeteket, melyek fenn repkednek. S felcseperedve sem feledte ezeket. Szekerekre kecmergett fel, elkerekezett rengeteg helyre, leste ezen szervezeteket, jellemeket, testeket, lejegyezte, s egybeszerkesztette. Egyszer rettenetesen messze kellett menjen, ezen helyen felvett egy remek szerkezetet, mellyel jeges pelyheken lefele ereszkedhetett egy hegyen. Elterjesztette, s megszerettette rengeteg emberrel.
- a) Mi a neve a leírásban említett remek szerkezetnek?
 - b) Milyen jeles nap kötődik a leírásban szereplő emberhez?
4. Ezen kerek levelekkel teljes egyedet leszedned nem lehet, mert ezen cselekedet emberek teremtette renddel szembemegy. Nedves-gyepes helyen lesheted meg e cseles egyedet. Rettenetes! Elevenen esz meg belereppent legyeket s egyebeket!
- a) Vármegyénk mely településén él ez a szörny?
 - b) Milyen időjárási jelenséget nevez meg nevében az élőlény?
5. Egy ember leereszkedett egy kerek verembe. Sebes lett, mert hegynek egy repesze fejbe verte. Szenvedett, s lehelete megszegett. Percek teltek, teltek, de mennybe menteknek legkedvesebbje megmentette. Ezen „mese” elterjedt, ezrek meg ezrek kerekedtek fel, s e szent helyre elmentek. Keresztet vetettek, merengve kerengtek, keletlen kerek pettyet lenyeltek, s nem lettek elveszett lelkek.
- a) Hogy nevezzük valójában ezt a kerek vermet?
 - b) Megtörtént-e valójában ez a baleset?
6. Nem kell egy teljes fenyvest lenyesnetek, egyetlen rettenetesen terjedelmeset kell beszereznetek, s kerekre szerelnetek. Egy ember s tettett neje telente egyszer erre felkecmereg, s egybekel. Ezek mellett megjelennek, s mennek rengetegen: nevetnek, fecsegnek, esznek, erjedt leveket nyeldesnek – vend eredetet el nem felednek.
- a) Melyik egyházi ünnephez köthető a leírás?
 - b) Kik mozgatják az alkalmi járművet?

12 pont

V. Körkapcsolás

Helyezzétek el az Értéktárban szereplő templomokat a megadott szempontok szerint a halmazokban – vagy azokon kívül! Nem véletlen 6. és 7. számú épület névazonossága: két településen is magasodik ezen a néven Isten háza. Ti döntitek el, melyik település legyen a 6-os, melyik a 7-es sorszámmal jelölt. Mindkét jó megoldást elfogadjuk.

1. Szent György-templom
2. Szent Imre-templom
3. Szent Cecília-templom
4. Szent Mihály-templom
5. Sarlós Boldogasszony-székesegyház
6. Nagyboldogasszony-templom
7. Nagyboldogasszony-templom
8. Szent Péter-templom

8 pont

VI. Üdvözet az értékek helyéről!

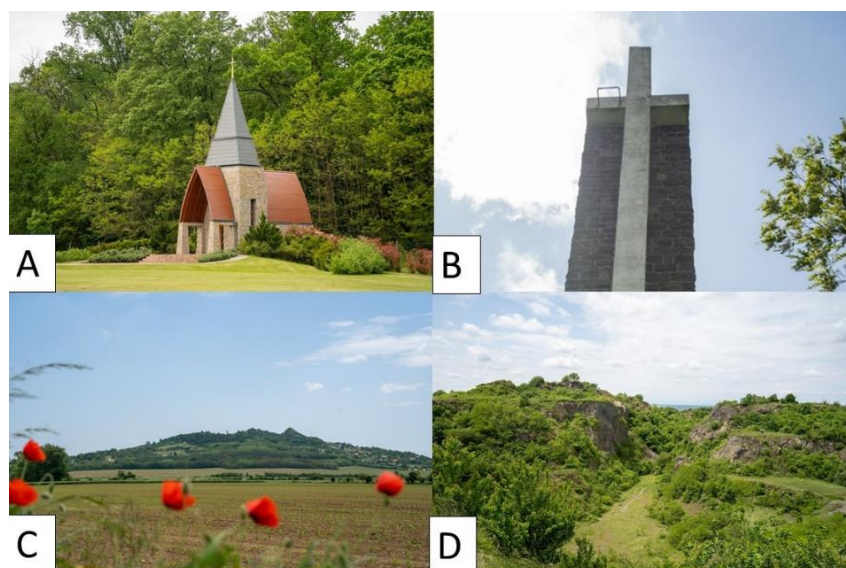
Vas Vármegye Önkormányzata képeslapokat rendelt. Egy értékről egy képeslapra több fotót szerettek volna elhelyezni. Igen ám, de akadt egy kis gond. A fotós valamit összezavart, és a képeslapokon lévő négy kis képből egy biztosan nem ugyanazt az értéket ábrázolja. Segítsetek kijavítani a lapokat, írjátok be, melyik értékre vonatkozott a fotós felkérése, s adjátok meg az „elhibázott” kakukktojás-kép betűjelét!

1.

- A képeslap melyik értéket kívánta bemutatni?
- Melyik kép a kakukktojás?

2.

- A képeslap melyik értéket kívánta bemutatni?
- Melyik kép a kakukktojás?

3.

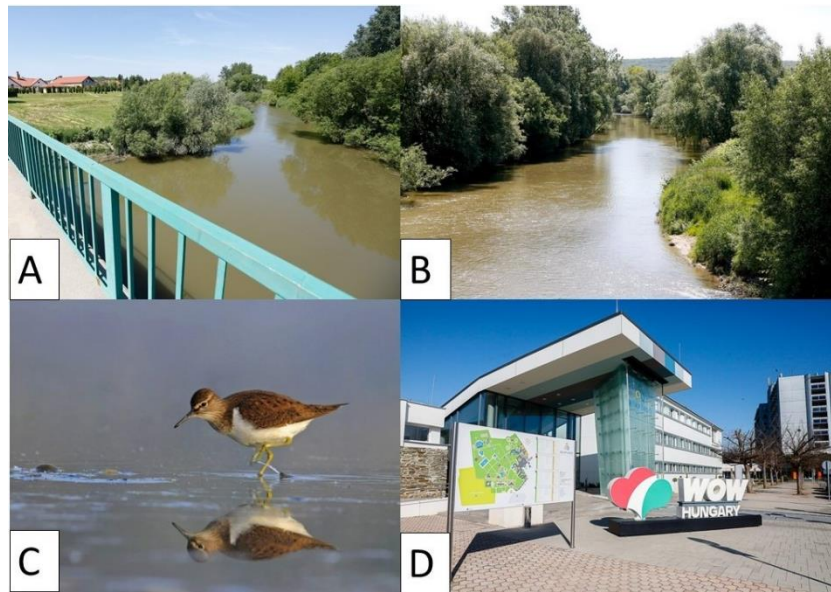
- a) A képeslap melyik értéket kívánta bemutatni?
- b) Melyik kép a kakukktojás?

4.

- a) A képeslap melyik értéket kívánta bemutatni?
- b) Melyik kép a kakukktojás?

5.

- a) A képeslap melyik értéket kívánta bemutatni?
- b) Melyik kép a kakukktojás?

6.

- a) A képeslap melyik értéket kívánta bemutatni?
- b) Melyik kép a kakukktojás?

12 pont

VII. Személyiségzavar

Az Értéktárban szereplő értékekhez, személyekhez kapcsolódnak a következő leírások, ám minden szövegben van egy információ, ami nem oda illik! Válaszoljatok a kérdésekre!

- Tekintetes Úr! Ezúton van szerencsém tekintetes uramat invitálni az tudományos előadásra a szüleinkben pusztító phyloxéra kór ellen való hatásos fellépésről, melynek helyszíne Jelli-hántáson való egzotikus kertem orandzsháza, ahol van szerencsém bemutatni Rába-szabályozására vonatkozó tervezetünket is.*
 - Ki lehet a meghívó?
 - Mi a hiba a szövegben?
 - Mi volt a levél szerzőjének legmagasabb viselt tisztsége?
- Igaz sajnállattal jelentem tekintetes és nagyságos Péter uramnak, hogy tekintetes úr atyai jótevője, eminenciás konstantinápolyi pátriárka urunk esztergomi házában az Úr születése utáni 1521. esztendő Szent Iván havában köszvénytől kínoztatva kimúlt. Akinek Marcal-menti várkastélya ezentúl tekintetes uram birtokába került. Azérthogy kérem méltóztassék nekem erre vonatkozólag utasítást küldeni, maradok tekintetes uramnak hű szolgája.*
 - Ki a levélben címzett Péter úr?
 - Ki lehetett a meghalt atyai jótevő?
 - Melyik településen áll a levélben jelzett várkastély?
- Köszöntünk oldalunkon!*

2023-ban immár 35. alkalommal találkozhatunk nyárzáró fesztiválunkon, ahol jó zenékkal, kellemes társasággal várunk a kápolna tövében. Piknikezzetek idén is nálunk a családdal, barátokkal – a semmihez nem fogható körülményeket mi biztosítjuk! Idén sok újdonsággal várunk – nézzetek körül oldalainkon, ahol folyamatosan bővülő tartalmat találhattok! Vár mindenkit Sárvár!

 - Mi lehet a hiba a fenti köszöntő szövegben?
 - Ki volt az esemény eredeti kezdeményezője?
 - Milyen célból kezdődött az esemény?
- Ha jó az állóképességed, szereted a kihívásokat és győztes típus vagy, ez az iskola neked való. Itt bajnokokkal gyakorolhatsz, nagyságoktól tanulhatsz. Vár az iskola alapítója, Gécsek Tibor.*
 - Mi a hiba a felhívásban?
 - Mi az a sportoló, aki ennek az iskolának a színeiben lett olimpiai bajnok?
 - Milyen művészeti ágban tevékenykedett az iskola alapítója?

VIII. Pillanatképek

Mondják, hogy felgyorsult világban élünk. És tényleg! Egy pillanat alatt szerezhettek 18 pontot! A képet ugyan árnyalja, hogy a felkészülés ennél jóval több időt igényel, de a végeredmény minden bizonnyal látványos lesz.

Válasszatok ki a felkínált lehetőségek közül KETTŐT, majd ötleteljetez azon, miképp lehetne ezeket a témákat egy-egy fotón megjeleníteni úgy, hogy azokon valamennyi csapattag és felkészítő tanárotok is szerepeljen.

A megvalósításhoz bátran használjatok kiegészítő tárgyakat, ruhadarabokat, bábokat, feliratokat, választhatok egyedi helyszínt, megvilágítást stb.

Az értékelésnél az alábbi szempontokat vesszük figyelembe:

1. Mennyiben jeleníti meg a fénykép a címben szereplő érték lényeges vonását?
2. Mennyire rugaszkodik el a megszokott értelmezéstől az elénk táruló látvány, azaz kreatív-e?
3. A fotó esztétikai megjelenése (nem fotoshopra gondolunk, hanem a személyek, tárgyak beállítására, elhelyezésére, a háttér rendezettségére, azaz a megkomponált látványra).

Az elkészült jpg-formátumú fotókat a kitöltött válaszlapon végére illesszék be!

1. Weöres Sándor versvilága ([Weöres Sándor szellemi öröksége Vas vármegyében](#))
2. Chernel István álmodik ([Chernel István szellemi és tárgyi öröksége](#))
3. A Rába hullámain ([Rába folyó](#))
4. Így edzünk mi ([Szombathelyi Dobó SE](#))

2 x 9 = 18 pont

Gratulálunk kitartó, lelkes munkátokhoz!